

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S
RESEARCH JOURNEY

International E-Research Journal

PEER REFEREED & INDEXED JOURNAL

July 2021

Special Issue 268

माध्यम लेखन में रोजगार के अवसर

विशेषांक संपादक

डॉ. पूनम बोरसे

हिंदी विभागाध्यक्ष,

महात्मा गांधी विद्यामंदिर संचालित कला, विज्ञान एवं वाणिज्य महाविद्यालय,

हरसूल, तह. त्र्यंबकेश्वर, जिला. नासिक (महाराष्ट्र)

मुख्य संपादक : डॉ. धनराज धनगर

Impact Factor – 6.625

E-ISSN – 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S
RESEARCH JOURNEY

International E-Research Journal

PEER REFEREED & INDEXED JOURNAL

July 2021

Special Issue 268

माध्यम लेखन में रोजगार के अवसर

विशेषांक संपादक

डॉ. पूनम बोरसे

हिंदी विभागाध्यक्ष,

महात्मा गांधी विद्यामंदिर संचालित कला, विज्ञान एवं वाणिज्य महाविद्यालय,
हरसूल, तह. त्र्यंबकेश्वर, जिला. नासिक (महाराष्ट्र)

मुख्य संपादक : डॉ. धनराज धनगर (येवला)

Our Editors have reviewed papers with experts' committee, and they have checked the papers on their level best to stop furtive literature. Except it, the respective authors of the papers are responsible for originality of the papers and intensive thoughts in the papers. Nobody can republish these papers without pre-permission of the publisher.

- Chief & Executive Editor

SWATIDHAN INTERNATIONAL PUBLICATIONS

For Details Visit To : www.researchjourney.net

*Cover Photo (Source) : Internet

© All rights reserved with the authors & publisher

Price : Rs. 1000/-

Editorial Board

Chief Editor -

Dr. Dhanraj T. Dhangar,
Assist. Prof. (Marathi)
MGV's Arts & Commerce College,
Yeola, Dist – Nashik [M.S.] INDIA

Executive Editors :

Dr. Tejesh Beldar, Nashikroad (English)
Dr. Gajanan Wankhede, Kinwat (Hindi)
Mrs. Bharati Sonawane, Bhusawal (Marathi)
Dr. Rajay Pawar, Goa (Konkani)

Co-Editors -

- ❖ **Prof. Dr. Mohan** - Professor, Dept. of Hindi, Delhi University, **Delhi, India**
- ❖ **Prof. Milena Brotaeva** - Head, Classical East Department, Sofia University, **Sofia, Bulgaria**
- ❖ **Dr. R. S. Sarraju** – Center for Translation Studies, University of Hyderabad, **Hydrabad, India**
- ❖ **Mr. Tufail Ahmed Shaikh**- King Abdul Aziz City for Science & Technology, Riyadh, **Saudi Arabia.**
- ❖ **Dr. Anil Dongre** - Head, Deptt. of Management, North Maharashtra University, Jalgaon [M.S.] **India**
- ❖ **Dr. Shailendra Lende** - R.T.M. Nagpur University, Nagpur [M.S.] **India**
- ❖ **Dr. Dilip Pawar** - BoS Member (SPPU), Dept. of Marathi, KTHM College, Nashik. [M.S.] **India**
- ❖ **Dr. R. R. Kazi** - North Maharashtra University, Jalgaon [M.S.] **India**
- ❖ **Prof. Vinay Madgaonkar** - Dept. of Marathi, Goa University, **Goa, India**
- ❖ **Prof. Sushant Naik** - Dept. of Konkani, Govt. College, Kepe, **Goa, India**
- ❖ **Dr. G. Haresh** - Associate Professor, CSIBER, Kolhapur [M.S.] **India**
- ❖ **Dr. Munaf Shaikh** - N. M. University, Jalgaon & Visiting Faculty M. J. C. Jalgaon [M.S.] **India**
- ❖ **Dr. Sanjay Kamble** - BoS Member Hindi (Ch.SU, Kolhapur), T.K. Kolekar College, Nesari [M.S.] **India**
- ❖ **Prof. Vijay Shirsath**- Nanasahab Y. N. Chavhan College, Chalisgaon [M.S.] **India**
- ❖ **Dr. P. K. Shewale** - Vice Principal, Arts, Science, Commerce College, Harsul [M.S.] **India**
- ❖ **Dr. Ganesh Patil** - M.V.P.'s, SSSM, ASC College, Saikheda, Dist. Nashik [M.S.] **India**
- ❖ **Dr. Hitesh Brijwasi** - Librarian, K.A.K.P. Com. & Sci. College, Jalgaon [M.S.] **India**
- ❖ **Dr. Sandip Mali** - Sant Muktabai Arts & Commerce College, Muktainagar [M.S.] **India**
- ❖ **Prof. Dipak Patil** - S.S.V.P.S.'s Arts, Sci. and Com. College, Shindhkheda [M.S.] **India**
- ❖ **Dr. K. P. Waghmare** - Librarian, Anandibai Raorane College, Sawantwadi [M.S.] **India**

Advisory Board -

- ❖ **Dr. Marianna Kotic** - Scientific-Cultural Institute, Mandala, **Trieste, Italy.**
- ❖ **Dr. M.S. Pagare** - Director, School of Languages Studies, North Maharashtra University, Jalgaon
- ❖ **Dr. R. P. Singh** -HoD, English & European Languages, University of Lucknow [U.P.] **India**
- ❖ **Dr. S. M. Tadkodkar** - Rtd. Professor & Head, Dept. of Marathi, Goa University, **Goa, India.**
- ❖ **Dr. Pruthwiraj Taur** - Chairman, BoS., Marathi, S.R.T. University, Nanded.
- ❖ **Dr. N. V. Jayaraman** - Director at SNS group of Technical Institutions, **Coimbatore**
- ❖ **Dr. Bajarang Korde** - Savitribai Phule Pune University **Pune, [M.S.] India**
- ❖ **Dr. Leena Pandhare** - Principal, NSPM's LBRD Arts & Commerce Mahila Mahavidyalaya, Nashik Road
- ❖ **Dr. B. V. Game** - Principal, MGV's Arts and Commerce College, Yeola, Dist. Nashik.

Review Committee -

- ❖ **Dr. J. S. More** – BoS Member (SPPU), Dept. of Hindi, K.J.Somaiyya College, Kopergaon
- ❖ **Dr. S. B. Bhambar**, BoS Member Ch.SU, Kolhapur, T.K. Kolekar College, Nesari
- ❖ **Dr. Uttam V. Nile** - BoS Member (NMU, Jalgaon) P.S.G.V.P. Mandals ACS College, Shahada
- ❖ **Dr. K.T. Khairnar**– BoS Member (SPPU), Dept. of Commerce, L.V.H. College, Panchavati
- ❖ **Dr. Vandana Chaudhari** KCE's College of Education, Jalgaon
- ❖ **Dr. Sayyed Zakir Ali** , HoD, Urdu & Arabic Languages, H. J. Thim College, Jalgaon
- ❖ **Dr. Sanjay Dhondare** – Dept. of Hindi, Abhay Womens College, Dhule
- ❖ **Dr. Amol Kategaonkar** – M.V.P.S.'s G.M.D. Arts, B.W. Commerce & Science College, Sinnar.

Published by –

© **Mrs. Swati Dhanraj Sonawane**, Director, Swatidhan International Publication, Yeola, Nashik
Email : swatidhanrajs@gmail.com Website : www.researchjourney.net Mobile : 9665398258

INDEX

No.	Title of the Paper	Author's Name	Page No.
*	संपादकीय	डॉ. पूनम बोरसे	05
1	समाचार पत्रों में 'पृष्ठ सज्जा' की भूमिका	डॉ.जिभाऊ मोरे	06
2	फीचर लेखन की परिभाषा एवं अवधारणा	डॉ. रमा सिंह	08
3	मीडिया जगत् की नवीनतम विधा : फीचर	डॉ. अशोक मराठे	13
4	फीचर लेखन की परिभाषा और रेडियो फीचर	डॉ. निशाराणी देसाई	17
5	संचार क्रांति एवं सूचना प्रौद्योगिकी का शिक्षा के क्षेत्र में महत्त्व	डॉ. गीता परमार	20
6	नव माध्यम : कंटेंट लेखन, ब्लॉग लेखन में रोजगार के अवसर	श्रीमती ज्योति	24
7	समाचार लेखन की भाषा-शैली	डॉ. सजित खांडेकर	29
8	समाचार लेखन एवं रोजगार के अवसर	प्रा. कैलास बच्छाव	33
9	फीचर लेखन : एक कला और विज्ञान	डॉ. मल्लिनाथ बिराजदार	36
10	समाचार पत्रों के स्वामित्व, प्रबंधन और मुद्रण में रोजगार के अवसर	डॉ.योगिता हिरे	40
11	फीचर लेखन : एक अवधारणा	डॉ. बबलू कुमार	44
12	संचार क्रांति एवं सूचना प्रौद्योगिकी का भविष्य	डॉ. विजयप्रकाश शर्मा	48
13	संचार क्रांति एवं सूचना प्रौद्योगिकी का भविष्य	डॉ. तृप्ती पटेल	52
14	प्रतिवेदन लेखन के प्रकार एवं उपयोगिता	डॉ. पूनम बोरसे	56
15	अनुवाद के क्षेत्र में रोजगार की संभावनाएँ	डॉ. यशोदा मेहरा	60
16	फीचर फिल्म लेखन के सामग्री संकलन स्रोत	डॉ. वाल्मीक सूर्यवंशी	65
17	विरासत पर्यटन के विकास में नवसंचार माध्यमों की भूमिका	डॉ. प्रणव देव	69
18	नवसंचार माध्यमों (न्यू मीडिया) का महिलाओं के प्रति दृष्टीकोण	डॉ. अर्चना द्विवेदी	77
19	अनुवाद का व्यावसायिक परिप्रेक्ष्य	डॉ. गणेश शेकोकर	83
20	फीचर लेखन की अवधारणा और रोजगार की संभावनाएँ	डॉ. पोपट बिरारी	87
21	ऑनलाइन शिक्षा में रोजगार के अवसर	रामसिया चर्मकार	90
22	नव माध्यम - ब्लॉग लेखन	डॉ. योगिता घुमरे	96
23	फीचर लेखन की परिभाषा एवं अवधारणा	डॉ. जयश्री कुमावत	99
24	माध्यम लेखन : फीचर के विभिन्न प्रकार	डॉ. एम.पी.भवर	103
25	रेडियो फीचर का महत्त्व	डॉ. रघुनाथ वाकळे	108
26	फीचर लेखन का अर्थ, परिभाषा, स्वरूप एवं अवधारणा	युवराज गातवे	111
27	जनसंचार माध्यमों का समाज पर प्रभाव	डॉ. विष्णु राठोड	114
28	फीचर लेखन - एक कला	डॉ. शैलजा जायसवाल	118
29	बैंक, ई-बैंकिंग और भाषा	प्रा. शांताराम वळवी	120
30	फीचर : परिभाषा एवं अवधारणा	प्रा. हर्षल बच्छाव, प्रा. डॉ. अनिता नेरे	126
31	फीचर लेखन : स्वरूप तथा प्रकार	प्रा.दिपाली तांबे, डॉ.शरद शिरोळे	130
32	पृष्ठसज्जा के विविध अंग	प्रा. वृषाली वडगे	134
33	फीचर लेखन की परिभाषा और प्रकार	प्रा. समाधान गांगुर्डे	137
34	संचार क्रांति एवं सूचना प्रौद्योगिकी का भविष्य	प्रा.राजेंद्र जाधव	142
35	माध्यम विधा: एक परिचय	प्रा. राकेश वळवी, प्रा. संतोष पगार	145
36	प्रतिवेदन : अवधारणा, स्वरूप एवं महत्त्व	प्रा. अनिता नेरे, प्रा.अनिता राजवंशी	149

37	फीचर लेखन : स्वरूप एवं प्रक्रिया	प्रा. संतोष पगार, प्रा. राकेश वळवी	155
38	हिंदी सिनेमा में रोजगार के अवसर	प्रा. रवींद्र ठाकरे, प्रो. डॉ. अनिता नेरे	159
39	फीचर का अर्थ, परिभाषा और अंग	डॉ. संदीप देवरे	162
40	भाषा शिक्षण में रोजगार के अवसर	प्रा. दिनेश अहिरे	165
41	ई केश, तथा डिजिटल हस्ताक्षर, नेटबैंकिंग	डॉ. भावेश जसानी	167
42	फीचर लेखन	प्रा. मनोजकुमार वायदंडे	173
43	मीडिया क्षेत्र में रोजगार अवसर : सकारात्मक दृष्टि	डॉ. मनीषा नाठे	176
44	फीचर लेखन	डॉ. मनीषा मुगळीकर	179
45	गुगल अॅप्स व गुगलच्या विविध सेवा	डॉ. प्रकाश शेवाळे	182
46	फेसबुक : आधुनिक संवाद माध्यम	डॉ. गजानन भामरे	186
47	दूरचित्रवाणी आणि रोजगार संधी	प्रा. गणेश बारगजे	189
48	ब्लॉग लेखन स्वरूप व उपयोगिता	प्रा. सोमनाथ पावडे	193
49	Job Opportunities in Social Media for Language Students	Dr. Rajani Patil	197
50	Significance of English in ICT based Career and Job Profiles	Dr. Premji Parmar	202

Our Editors have reviewed papers with experts' committee, and they have checked the papers on their level best to stop furtive literature. Except it, the respective authors of the papers are responsible for originality of the papers and intensive thoughts in the papers. Nobody can republish these papers without pre-permission of the publisher.

- Chief & Executive Editor

गुगल अॅप्स व गुगलच्या विविध सेवा

डॉ. प्रकाश कारभारी शेवाळे,
सहाय्यक प्राध्यापक, मराठी विभाग,
महात्मा गांधी विद्यामंदिर संचलित,
महाराजा सयाजीराव गायकवाड कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय
मालेगाव कॅम्प, जि. नाशिक
prof.prakashshewale@gmail.com

आजचे युग हे माहिती तंत्रज्ञानाचं युग म्हणून ओळखले जाते. संगणक आणि इंटरनेट ही आपल्या काळाची महत्वाचे माध्यम आहेत. ज्ञान, विज्ञान, माहिती तंत्रज्ञान, व्यापार, उद्योग, व्यवसाय, मनोरंजन आणि संपर्क व्यवस्था अशा सर्वच क्षेत्रांची कक्षा संगणकामुळे विस्तारलेली आहे. पर्यायाने आपल्या जीवनपद्धतीत बदल झालेला आहे. त्यामुळे संगणक आणि संगणकाशी संबंधित ज्ञान मिळवणे ही आजच्या काळाची गरज बनली आहे. तथापी आपल्या पारंपारिक शिक्षण व्यवस्थेमध्ये संगणकाचे आणि संगणकाशी संबंधित इतर माध्यमांचे ज्ञान फार क्वचित दिले जाते. या युगात प्रत्येक गोष्ट झटपट आणि बिनचूक उपलब्ध होणे ही बाब आवश्यक आहे. यासाठी मानव वेगवेगळ्या साधनांचा वापर करतो.

संगणक हे त्यापैकी एक महत्वाचे साधन आहे. पारंपारिक शिक्षणाच्या जोडीला संगणकाचे ज्ञान मिळवणे आणि संगणक साक्षर होणे काळाची गरज आहे. संगणक ही गोष्ट आता कौतुकाची राहिलेली नाही. जीवनाच्या प्रत्येक क्षेत्रात त्याचा अपरिहार्यपणे झालेला वापर महत्वाचा आहे. म्हणून संगणकाची निकड निर्माण झालेली आहे. संगणकाची आपल्याला अनेक प्रकारच्या कामांमध्ये त्याची मदत होत आहे. पर्यायाने मानवी श्रमांची बचत संगणकामुळे झालेली आहे. विविध उपाययोजनांबरोबर संवाद आणि संदेशाने पूर्ततेसाठी होणारा संगणकाचा वापर महत्त्वपूर्ण ठरला आहे. संगणक हे मानवनिर्मित उपकरण आहे तथापी संगणकाचे काम करण्याची क्षमता मानवी क्षमतेपेक्षा कितीतरी पटीने जास्त आहे. माहितीचे संकलन, विश्लेषण प्रक्रिया, सांख्यिकी आकडेमोड, माहितीचे जतन, विभागणी व अनेक कामांसाठी संगणकाचा वापर केला जातो.

संगणक प्रत्येक विभागातील सर्व क्षेत्रांमध्ये वेगवेगळ्या कामांसाठी वापरला जातो. दुकाने, हॉटेल्स, मॉल्स, बँका, पोस्ट व खासगी उद्योग व्यवसाय, दवाखाने, सरकारी-निमसरकारी कार्यालय, सहकारी संस्था अशा सर्व ठिकाणी आपल्याला संगणक दिसतो. या प्रत्येक ठिकाणचा संगणकाचा वापर निराळा आहे. आता अनेक व्यक्ती वैयक्तिक कामासाठी स्वतःच संगणक वापरू लागले आहेत. संगणकाचा सर्वव्यापक वापर होण्याचे कारण तो विविध स्वरूपाची माहिती तयार करतो. आकडे, चित्रे, नकाशे, फोटो, आवाज, संगीत, भाषा व चलचित्र इत्यादी विविध स्वरूपाची माहिती संगणकाला आपण पुरवू शकतो म्हणूनच संगणकाचा वैयक्तिक वापर दिवसेंदिवस वाढताना आपल्याला दिसतो. त्यामुळे संवादक क्षेत्रात संगणकाची मोठी मदत होताना आपल्याला दिसते. इंटरनेटमुळे आपण सगळे जी माहिती आहे ती माहिती मिळवू शकतो किंवा संवाद साधू शकतो. इंटरनेट म्हणजे इंटरनेशनल नेटवर्क. इंटरनेट हा सर्वत्र कानावर पडणारा शब्द आहे नेटवर जाहिरात सुटली आहे.

बारावीचा निकाल लागला आहे नेटवर. आता इंटरनेटवर ऑनलाईन अर्ज करण्याची सुविधा किंवा ऑनलाईन तिकीट बुकिंग अशी नेहमी ऐकायला मिळणारी वाक्य आहेत. आज प्रत्येक गोष्टीसाठी नेटवर शोधणारी आपली आजची पिढी पाहता इंटरनेटचा आपल्या जीवनाशी जोडलेला संबंध लक्षात येतो. संगणकाच्या माध्यमातून जगभर एक जाळे निर्माण झाले आहे. सर्व जग जोडले गेले आहे. इंटरनेट या शब्दासाठी महाजाल, आंतरजाल असा पर्यायी शब्द मराठीमध्ये वापरला जातो. परंतु हा शब्द व्यवहारात रुजलेला नाही. इंटरनेट हे सर्वांसाठी सर्व काही उपलब्ध करून देणारे नव्या पिढीचे शस्त्र आहे. म्हणूनच आज इंटरनेटला सर्वात प्रभावी माध्यम मानले जाते. इंटरनेटच्या माध्यमातून अनेक विविध प्रकारच्या माहितीची देवाण-घेवाण परस्परांना जोडल्या संगणकांमध्ये करता येते इंटरनेट आणि बीएफ या दोन शब्दांमध्ये गोंधळ होतो माहिती वेबसाईटवर पहा. इंटरनेटवर पहा. असे शब्दप्रयोग आपण ऐकत असतो खरे तर इंटरनेट आणि वेबसाईट या परस्परांशी संबंधित बाबी आहे. इंटरनेटवर असलेल्या स्रोतांना मल्टिमीडिया इंटरफेस मिळाल्यामुळे इंटरनेट एकविसाव्या शतकातील अत्यंत प्रभावी माध्यम आहे. संपर्कासाठी संवादासाठी अनेक क्लुप्त्या मानव सतत शोधत राहिलेला आहे. त्यामध्ये पूर्वी असणारे दूतावास माहिती मिळवून देणारे खबरे इंग्रज भारतात येण्यापूर्वी संपर्कासाठी समाधानासाठी वापरल्या जाणाऱ्या क्लुप्त्या पाहता ही नवी माध्यमे म्हणजे एक चमत्कार आहे. भारतात इंग्रजांनी टेलिफोन, पोस्ट यांसारख्या सुविधा सुरू केल्या. या सुविधांबरोबर आज आपण संवादासाठी संगणकाच्या साहाय्याने इंटरनेटचा वापर करतो. अलीकडील काही वर्षात झालेल्या मोबाईल क्रांतीमुळे संपर्क गतिमान झाला आहे.

इंटरनेट जोडणी आपल्या हातातील मोबाईलवर उपलब्ध आहे. इंटरनेट वापरता येऊ शकेल अशा क्षमतेचे हँडसेट अँड्रॉइड मोबाईल बाजारात दोन ते तीन हजार रुपयांपर्यंत उपलब्ध होऊ लागल्यामुळे आणि नुकत्याच सुरू झालेल्या 3g 4g 5g सुविधेमुळे हे माध्यम अधिक विस्तारलेले आणि गतिमान झालेले आहे. संगणक हा विविध प्रकारची क्षमता अंतर्भूत असलेले उपकरण आहे. या क्षमतांचा पुरेपूर वापर इंटरनेटच्या माध्यमातून करून घेण्यात येतो. याचबरोबर इंटरनेटच्या माध्यमाने वापरासाठी काही खास क्षमता संगणकामध्ये देण्यात येऊ लागलय आहेत. वेब कॅमेरा, वायफाय सुविधा ही काही उदाहरणे आपल्याला सांगता येतील.

आज इंटरनेटने कोट्यावधी संगणक एकमेकांना जोडलेले आहेत. इंटरनेट ही कोणतीही विशिष्ट अशी संस्था किंवा कोणाच्या मालकीची कंपनी नाही. ही लोकांनी लोकांच्या सोयीसाठी मिळून चालवलेली अफाट अशी एक यंत्रणा आहे. या यंत्रणेवर कोणाची मालकी नाही अनेक कंपन्या, संस्था, व्यक्ती स्वतःच्या वेबसाईट तयार करून ते इंटरनेटवर उपलब्ध करून देतात. आपल्याला हवी असलेली माहिती उपलब्ध करून देणाऱ्या वेबसाईट दररोज नव्याने या क्षेत्रात प्रवेश करीत आहे. त्यामुळे घरबसल्या माहिती उपलब्ध करून देणारे माध्यम म्हणून इंटरनेटचे महत्त्व दिवसेंदिवस वाढत चाललेले आपल्याला दिसते आहे. आज इंटरनेटचा सर्वाधिक वापर संपर्क आणि समाजासाठी केला जातो.

गुगल ही अमेरिकन कंपनी असून गुगलने आजच्या काळात एकूण १३१ सेवा सामान्यांसाठी उपलब्ध करून दिलेल्या आहेत. यापैकी काही या पेड असून काही सेवा निशुल्क आहेत. यापैकी काही सेवा या आजच्या काळातील अतिशय महत्वाच्या व दैनंदिन वापरातील आहेत. ज्यांचा आपणास खरेदी, विक्री, सर्चिंग, मनोरंजन, शिक्षण इत्यादी गोष्टींसाठी वापर मोठ्या प्रमाणात होताना दिसतो. यापैकी निवडक सेवांचा विचार

आपण करणार आहोत. गुगल ही कंपनी इंटरनेट वरील शोध व जाहिराती पुरवण्याचे महत्वाचे काम करते. गुगलचे मुख्यालय हे अमेरिकेतील कॅलिफोर्निया राज्यात असून गुगलची स्थापना ही लॅरी पेज व सर्गेई ब्रीन यांनी ७ सप्टेंबर १९९८ मध्ये केली. १० ऑगस्ट २०१५ पासून सुंदर पिचाई यांनी गुगलच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी म्हणून निवड झाली आहे. आज गुगलचा वापर मोठ्या प्रमाणात होतांना दिसतो. गुगलच्या विविध सेवांचा विचार आपण करणार आहोत.

जीमेल :-

ईमेल हे अतिशय महत्वाचे संवाद माध्यम आहे. आज ईमेल नाही असा माणूस विरळ आहे. ईमेल (Email) आणि जीमेल (Gmail) मध्ये काय फरक आहे हे समजून घेण्यासाठी आधी आपल्याला ईमेल म्हणजे काय आणि जीमेल म्हणजे काय हे माहित असणे आवश्यक आहे, आपल्याला या दोघांबद्दल माहिती होताच आपल्याला ईमेल आणि जीमेल बद्दल फरक कळेल. ईमेल काय आहे ते जाणून घेऊया ईमेलचे पूर्ण नाव इलेक्ट्रॉनिक मेल (Electronic Mail) आहे, ही एक प्रक्रिया आहे, ज्याद्वारे आपण इंटरनेटच्या मदतीने कोणालाही संदेश पाठवू शकतात, या प्रक्रियेस ईमेल म्हटले जाते, उदाहरणार्थ आम्ही इंटरनेटचा वापर करून कोणाला संदेश पाठवले तर त्या प्रक्रियेला ईमेल असे म्हटले जाते. जीमेल म्हणजे काय? जीमेल ही गुगलने तयार केलेली एक ईमेल सेवा आहे आणि ती विनामूल्य आहे, तुम्ही कोणालाही ईमेल पाठवण्यासाठी जीमेल सेवा वापरू शकता, म्हणजे तुम्हाला जर एखाद्याला ईमेल पाठवायचा असेल तर तुम्हाला एक सेवा घ्यावी लागते. ज्याच्या मदतीने तुम्ही ईमेल पाठवू शकता, उदाहरणार्थ आपण समजा पोस्ट ऑफिस ही एक जीमेल आहे जी आपला संदेश एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी पाठवते, तर संदेश एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी पाठविणे हे जीमेलचे कार्य आहे. सरळ सोप्या भाषेत समजावून सांगितले तर ईमेल हा एक संदेश आहे जो तुम्हाला पाठवायचा आहे. जीमेल ही एक सेवा आहे ती तुमचा संदेश पाठवेल. आणि इंटरनेट वर जीमेल प्रमाणेच बऱ्याच सेवा उपलब्ध आहेत. उदाहरणार्थ : Yahoo! Mail, Outlook, Hotmail, इत्यादी.

यूट्यूब :-

ही गुगलची महाजालावरती चलचित्र पाहण्यासाठी व दाखवण्यासाठीची सुविधा आहे. जरी काही व्यावसायिक संस्था यूट्यूबच्या भागीदारीने आपल्या कार्यक्रमांच्या थोड्याफार चित्रफिती येथे चढवत असल्या तरी, मुख्यतः येथील बहुतेक सामग्री ही वैयक्तिक खातेधारकांनीच चढवलेली आहे. ही सुविधा गुगलच्या नोंदणीकृत खातेधारकास विनामूल्य मिळते. यात कोणतीही व्यक्ती चित्रफिती टाकू शकते. यूट्यूब वापरकर्त्यांना अपलोड, दृश्यमान, रेट, सामायिक, आवडीमध्ये जोडण्यासाठी, अहवाल देण्यासाठी, व्हिडिओवर टिप्पणी देण्यासाठी आणि इतर वापरकर्त्यांसाठी सदस्यता घेण्यासाठी अनुमती देते. हे वापरकर्त्यांद्वारे व्युत्पन्न आणि कॉर्पोरेट मीडिया व्हिडिओंची विस्तृत विविधता प्रदान करते. उपलब्ध सामग्रीमध्ये व्हिडिओ क्लिप, टीव्ही शो क्लिप, संगीत व्हिडिओ, लघु आणि डॉक्यूमेंटरी चित्रपट, ऑडिओ रेकॉर्डिंग, चित्रपट ट्रेलर, थेट प्रवाह आणि व्हिडिओ ब्लॉगिंग, लघु मूळ व्हिडिओ आणि शैक्षणिक व्हिडिओ यासारख्या इतर सामग्रीचा समावेश आहे.

यूट्यूब वरील बऱ्याच सामग्री वैयक्तिकरित्या अपलोड केली गेली आहे परंतु सीबीएस, बीबीसी, वेबो आणि ह्यूलसह मीडिया कॉर्पोरेशन यूट्यूब भागीदारी कार्यक्रमाचा भाग म्हणून यूट्यूब द्वारे त्यांच्या काही सामग्री ऑफर करतात. नोंदणीकृत वापरकर्ते केवळ साइटवर व्हिडिओ पाहू शकतात, तर नोंदणीकृत वापरकर्त्यांना अमर्यादित व्हिडिओ अपलोड करण्याची आणि व्हिडिओवर टिप्पण्या जोडण्याची परवानगी आहे. संभाव्य अयोग्य मानले गेलेले व्हिडिओ केवळ नोंदणीकृत वापरकर्त्यांना कमीतकमी १८ वर्षे असल्याची खात्री करून घेण्यास उपलब्ध आहेत.

गुगल ऍडसेन्स वरून जाहिरात कमाईची कमाई यूट्यूब एक साइट आहे जी साइट सामग्री आणि प्रेक्षकांनुसार जाहिरातींना लक्ष्य करते. त्याच्या बहुतेक व्हिडिओंचे दृश्य विनामूल्य आहे परंतु सदस्यता-आधारित प्रीमियम चॅनेल, फिल्म भाड्याने देणे तसेच यूट्यूब प्रीमियम, वेबसाइटवर जाहिरात-मुक्त प्रवेश ऑफर करणारी सदस्यता सेवा आणि त्यात बनविलेल्या अनन्य सामग्रीमध्ये प्रवेश समाविष्ट आहेत.

ब्लॉगर :-

मराठी ब्लॉग म्हणजे इंटरनेटवर लिहिलेली मराठी भाषेतील अनुदिनी होय. गुगलने ब्लॉगर या नावाने हे ॲप उपलब्ध करून दिले असून हे ॲप आज अतिशय महत्वाचे ॲप आहे. इंटरनेटवर मराठी भाषेत लिखाण करणे शक्य झाल्यानंतर मराठी ब्लॉग दिसू लागले. आता मराठीत शेकडो ब्लॉग लिहिले जातात. २१ व्या शतकात माध्यमांचे स्वरूप पूर्णतः बदलले. माध्यमे विशेषतः वृत्तपत्रे व्यवसायिक झाली. जी वृत्तपत्रे व्यवसायिकतेपासून दूर राहिली ती बंद पडली. दै. मराठवाडा हे याचे सर्वाधिक उत्तम उदाहरण होय. व्यवसायिक माध्यमांत वैचारिक आणि संशोधनात्मक लेखनाला कोणतेही स्थान राहिले नाही. त्यामुळे, एक मोठी पोकळी त्यातून निर्माण झाली. ही पोकळी ब्लॉग या नव्या माध्यमाने भरून काढली. २०१० सालापर्यंत मराठीतील वृत्तपत्रे आणि नियतकालिके यांना समांतर असा स्वतंत्र मीडिया ब्लॉगच्या रूपाने उभा राहिला. मराठीत शेकडो ब्लॉग लिहिले जातात. मेन स्ट्रिम मीडियापेक्षाही जास्त वाचकवर्ग ब्लॉगला आहे. मराठीतील अनेक नामांकित साहित्यिक संशोधक ब्लॉग लिहितात. पुरोगामी विचारांच्या ब्लॉगला वाचकांचा सर्वाधिक पाठिंबा मिळत असल्याचे दिसून येते.

गुगल मिट :-

गुगल मिट हे अलीकडच्या काळात अतिशय महत्वाचे माध्यम असून त्याचा फायदा व्हिडीओ मिटींगसाठी केला जात आहे. मुलांच्या शाळा आजच्या कोरोनाच्या काळात त्याचाफार मोठ्या प्रमाणात वापर होतांना दिसत आहे. घरून काम करणाऱ्या कर्मचारी व व्यावसायिकांसाठी हे गुगलचे फिचर अतिशय महत्वाचे आहे. गुगलने या फिचर साठी इमेल व कॅलेंडर या आपल्या दुसऱ्या फिचरवर ते उपलब्ध करून दिले आहे. मिटींगच्या आधी आपणास त्याचे शेड्यूल तयार करता येते.

मीटिंग/कॉल सुरु करायचा असेल तर स्टार्ट अ मिटिंग हा पर्याय निवडावा आणि एखाद्या मिटिंग ला जोडणार असाल तर जॉईन अ मिटिंग हा पर्याय निवडा. स्टार्ट अ मिटिंग वर क्लिक केल्यानंतर जॉईन नाऊ वर क्लिक केल्यास स्क्रीन वरती दिसणारी लिंक मिटिंगची एक विशिष्ट लिंक तयार होतेव ती इतर आपण सहभागी करू इच्छिणाऱ्या सभासदांना पाठवली जाऊ शकते. तसेच त्या खालील अँड मेम्बर्सवर क्लिक केल्यानंतर जीमेल आयडी टाकून आपण तिथूनच सभासदना आमंत्रण देऊ शकतो.

गुगल फॉर्म :-

हे ॲप आपल्यासाठी गुगलने विनामूल्य उपलब्ध करून दिले आहे. आपण ऑनलीने सर्वेक्षण किंवा मुलांची परीक्षा घेण्यासाठी त्याचा वापर करू शकतो. या ॲपमध्ये परीक्षेचा निकाल तात्काळ तयार होत असून वापरासाठी अतिशय सोपे हे ॲप आहे. याव्यतिरिक्त डॉक्स, कॅलेंडर, काँटॅक्ट, ड्राईव्ह, ट्रान्सलेट, फोटो, स्लाइड, शीट, क्लासरूम अशी अतिशय महत्वाचीव ज्यांचा वापर आपण दैनंदिन जीवनात करू शकू अशी ही ॲप्स आहेत.

संदर्भ :-

१. मराठी विकिपीडिया
२. <https://mr.wikipedia.org/wiki/%E0%A4%97%E0%A5%82%E0%A4%97%E0%A4%B2>
३. <https://meet.google.com>
४. <https://www.google.com/intl/mr/forms/about>